

נחמדת יצחק

בסייעתא דשמיא | כי תצא תשפ"א | גליון מס' 105

כי יהיה לאיש בן סורר ומורה וגו', (כ"א י"ח).

אחר פרשה זו כתיב וכי יהיה באיש חטא משפט מות, פירש רש"י, סמיכות הפרשיות, (לבן סורר ומורה), מגיד שאם חסים עליו אביו ואמו, סוף שיצא (אותו הבן), לתרבות רעה, ויעבור עבירות ויתחייב מיתה בבית דין, ע"כ.

ונראה לפי זה לפרש גם הסמיכות של פרשה הבאה, השבת אבידה, לפרשה של מיתת בית דין, דאיתא בסנהדרין (מ"ח.), (בסוגיא של הזמנה מילתא), היו אביו ואמו מזרקין בו כלים (פירש רש"י, זורקין בגדיהם עליו (על הבן), יותר מן הצורך מפני חיבתו ומחמת צערן (שבנם מת), ומתכוונין לאסור את כל ממונם עליו), מצוה על האחרים (פירש רש"י, הרואין אותם), להצילן (פירש רש"י, וליטלן מעליו דאין השבת אבידה גדול מזה), ע"כ, הרי דמעשה השבת אבידה הכי גדולה היא כאשר מצילים הממון שזורקים ההורים על בנם המת.

ויש לפרש בזה סמיכות הפרשיות, כי יהיה לאיש בן סורר ומורה וגו' אם לא יביאו אותו אביו ואמו לבית דין, אם כן יבוא לידי וכי יהיה באיש חטא משפט מות וגו', אלא צריכים הם להביאו לבית דין, אבל מכל מקום כשמביאים אותו לבית דין ידעו שלא תראה את שור אחיך וכו' וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל אבדת אחיך וגו', שצריך לזהר שלא יפסידו ממונם מחמת צערם שהורגים את בנם, שאין לך השבת אבידה גדולה מזו, ודו"ק.

ולא תטמא את אדמתך אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה, (כ"א כ"ג).

והנה סמיך ליה להך קרא לא תראה את שור אחיך וגו'.

ונראה לבאר סמיכת הפרשיות, על פי הא דאיתא בשערי תשובה (שער ג' ע'), שמצות השבת אבידה הוא גם בנתינת עצה נכונה ולהיות לעזרם בעת צרה¹, פירוש דיש חיוב

כי יקרא קן צפור לפניך בדרך וכו' למען ייטב לך והארכת ימים.

א

למען ייטב לך וגו', פירש רש"י אם מצוה קלה שאין בה חסרון כיס, אמרה תורה למען ייטב לך והארכת ימים, קל וחומר למתן שכרן של מצוות חמורות, ע"כ.

והנה בהמשך לפרשה זו של שילוח הקן כתיב כי תבנה בית חדש, ופירש רש"י, אם קיימת מצות שילוח הקן סופך לבנות בית חדש, ותקיים מצות מעקה, שמצוה גוררת מצוה, ותגיע לכרם ושדה ולבגדים נאים, לכך נסמכו הללו, ע"כ.

ולכאורה משמע דהך דכתיב למען ייטב לך הוא האפשרות שיוכל לקיים עוד מצוות, ופירוש ייטב לך, שאף ששילוח הקן אין בה חסרון כיס, אם תקיים אותה תזכה לקיים גם מצוות חמורות שיש בהם חסרון כיס, וכמו שהולך ומונה מעקה וכו'.

והנה זה צריך ביאור אמאי זוכה על ידי שילוח הקן דייקא למצוות הללו, ולא כתוב סתם שמצוה גוררת מצוה.

ב

תנן בברכות (ל"ג:), האומר על קן ציפור יגיעו רחמיך וכו' משתקין אותו, ופירש רש"י האומר בתפלתו, על קן צפור יגיעו רחמיך. אנשים שהיו מראים עצמם כמתכונים להעמיק בלשון תחנונים, ואומרים רחום וחונן אתה ועל קן צפור יגיעו רחמיך שאמרת לשלח את האם וכו' משתקין אותו, ע"כ.

ומבואר דהאיסור כאן הוא בשעה שמתפלל, וכן עיין בפירוש המשנה להרמב"ם, וזה לשונו, עניין מה שאמרו על קן צפור יגיעו רחמיך, שיאמר כמו שחמלת על קן הצפור, ואמרת לא תקח האם על הבנים, כן רחם עלינו, וכל מי שיאמר כן בתפלתו, משתקים אותו, מפני שהוא תולה טעם זאת המצווה בחמלת הקב"ה על העוף, ואין הדבר כן, שאילו היה מדרך רחמנות, לא ציווה לשחוט חיה או עוף כלל, אבל היא מצווה מקובלת, אין לה טעם, ע"כ, וגם בדברי הרמב"ם משמע שרק בתפילה אסור לומר על קן ציפור יגיעו רחמיך.

והנה עיין בגמרא שם, דפליגי במערבא, ר' יוסי בר אבין ור' יוסי בר זבידא, בטעמא אמאי אסור לומר על קן ציפור יגיעו רחמיך, אם זה משום שמטיל קנאה במעשה בראשית, ופירש רש"י לומר על אלה חס ולא על שאר בריותיו, או משום שעושה מדותיו (מצותיו) של הקדוש ברוך הוא רחמים, ואינן אלא גזירות, ופירש רש"י, והוא לא לרחמים עשה, אלא להטיל על ישראל חקי גזרותיו, להודיע שהם עבדיו ושומרי מצותיו וגזירות חוקותיו, אף בדברים שיש לשטן ולעובדי כוכבים להשיב עליהם ולומר מה צורך במצוה זו, ע"כ.

והנה עיין במהרש"א שביאר החילוק בין שני הפירושים בגמרא, דלפי המאן דאמר שמטיל קנאה במעשה בראשית, אפשר דבאמת מצוה זו היא מצד הרחמים (וכמו צדקה), אלא החסרון הוא, מפני שמזכירו בתפילה, ודבר זה גורם קנאה במעשה בראשית, דלא רק העופות נבראו ברחמים, אלא כל הבריאה נבראה

(1) ועי' בח"ח עה"ת פר' משפטים, ומזה נוכל להתבונן, אם חסה התורה כ"כ על ממונו של ישראל וכו' והחובה על כל אחד להטותו הדרך, כ"ש שצריך לרחם על הנפש

להשיב ישראל שחטא אל הקב"ה².

ואם כן יש לומר שזה מה שכתוב כאן, **את אדמתך אשר ה' אלקיך נתן לך וגו' והשבתו לו**, פירוש כשיעברו את הירדן ויגיעו לארץ ישראל, ואז חל הערבות, (כמו שפירש רש"י לקמן, פרשת נצבים), ידעו שיש דין של השבת אבידה של האדם עצמו, שאם חטא ישיבו למוטב.

ואפשר שזה נרמז במה שכתוב בהמשך **ואם לא קרוב אחיך וכו'**, פירוש שאינו קרוב אל הקב"ה, **והשבתו לו**, פירוש אל הקב"ה, והיינו סמיכות המקראות.

כי תצא מחנה על איביך ונשמרת מכל דבר רע, (כ"ג י').

ובתרגום יונתן תירגם, ארום תפקון משיריין על בעלי דביכון, (כשתצאו למחנה על אויביכם), ותסתמרון מכל פתגם דביש, (תזהרו מכל דבר רע), מפולחנא נוכריא, (מעבודה זרה), וגילוי ערייתא, (ומגילוי עריות), ושדיות אדם זכאי, (ומשפיות דמים), ע"כ. (וכן הוא בסיפרי כאן).

ומבואר שפירש **ונשמרת** שהוא משלושה העבירות החמורות, וכן עיין בבעל הטורים, **ונשמרת**, בגימטריא מן שפיכת דמים, (ולכאורה חסר שנים), ובגימטריא מן קללת השם, (ע"ה), ובגימטריא אין להסתכל באשה כלל, (חסר שנים), **מכל דבר רע**, זהו ניבול פה, (**דבר** לשון דיבור), ע"כ.

ולכאורה צריך ביאור אמאי נקט הני עבירות דווקא, (ועיין רמב"ן).

ונראה דעיין רש"י **כי תצא וגו', ונשמרת**, שהשטן מקטרג בשעת הסכנה, ע"כ, ואם כן השמירה צריכה להיות מן השטן שלא

הישראלית שתועה מן הדרך, אפי' אם יצטרך עמל רב להשיבה, והנה ידוע דרשת חז"ל (ב"מ ל"א), עה"כ השב תשיבם לאחיק אפילו מאה פעמים, ומזה נלמוד אף בענייננו שצריך לעמול אפי' מאה פעמים, להטות את התועים אל הדרך הישרה דרך ד'.

(2) ועי' באוה"ח כאן, שפי' כל הפר' בחיוב התוכחות, עיי"ש, (ועי' בתולדות יצחק לר"י קארו, שפירש כעין זה).

ברחמים, מה שאין כן לאידך מאן דאמר שמידותיו של הקב"ה אינן אלא גזירות, באמת אין שילוח הקן מצד רחמים, וצריך לקיים המצוה משום שכן הוא רצונו יתברך, עיי"ש.

ג

בגליון הש"ס לרעק"א, על המשנה דתנן האומר על קן ציפור יגיעו רחמך, ציין לזוהר הקדוש פרשת אמור, על הפסוק **אדם ובהמה תושיע ה'**, ובמדרש רבה פרשת כי תצא (פרשה ו'), ע"כ, ואיתא בזוהר דהקב"ה מרחם גם על האדם וגם על בהמה, עיין שם, ובמדרש איתא שציפור בניה מכפרים עליה, עיין שם, ועיין עוד במדרש דאיתא, כשם שרחמיו של הקב"ה על האדם כך רחמיו על הבהמה וכו' שנאמר **כי יקרא קן צפור**.

ומבואר שאכן מה שהקב"ה חס על קן ציפור, הוא משום רחמים, והנה תינח למאן דאמר שאין איסור לומר על קן ציפור יגיעו רחמך רק בתפילה, שפיר יש לומר דכאן איירי שלא בזמן התפילה, אך לאידך מאן דאמר דסבירא ליה שאסור לומר כך בכלל, ואפילו שלא בתפילה, צריך ביאור.

ועיין בתוספות מגילה (כ"ה.), ד"ה מפני שעושה מדותיו של הקב"ה רחמים וכו', וז"ל קשה להר"ר אלחנן על מה שיסד הקליר, בקדושת שאנו אומרים ביום ב' של פסח, צדקו אותו ואת בנו ביום אחד אל תשחטו, דמשמע שרוצה לומר שהקב"ה חס על אותו ואת בנו, והוא אינו אלא גזירה, ע"כ, ומשמע שאפילו בתפילה מותר, (הפיוטים הם חלק מחזרת הש"ץ), אכן עיין במהרש"א שם מה שכתב דיש לפרש הפיוט בענין אחר, ואם כן אינו קשה דאין זה כוונת הקליר.

אכן עיין מה שהקשה המהרש"א, מהתרגום יונתן פרשת אמור, אהא דכתיב **אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד**, וזה לשונו, עמי בני ישראל היכמא דאבונן רחמן בשמיא כן תהון רחמנין בארעא, (עמי בני ישראל כמו שאביכם רחמן בשמים, כן תהיו אתם רחמים בארץ), תורתא או רחילא יתה וית ברה לא תיכסון ביומא חד, (שור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד), עיין שם הרי שהקב"ה מרחם על הבהמות.

אכן יש לומר שהתרגום יונתן¹ סבירא ליה כהך לישנא דמערבא דסבירא להו שהטעם הוא מפני שמטיל קנאה במעשה בראשית, ואין האיסור אלא בתפילה, וכן יש לומר בדעת המדרש, ובדעת הזוהר הקדוש, דסבירא להו כהך מאן דאמר שאינו אסור אלא בתפילה,² (ועיין ירושלמי ברכות פ"ה ה"ג).

(1) שזה בעצם תרגום ירושלמי, עי' מש"כ במק"א.

(2) ולכאוף בלא"ה י"ל שהזוה"ק פליג אתלמודא דידן, דעי' שו"ת חת"ס או"ח סי' ק', בדין שילוח הקן בשבת, עיי"ש שחולק על בעל החוות יאיר, האם יש חיוב לקחת את הבנים, ועיי"ש מה שהביא מהגמ' שצריך לקחת את הבנים, דרק כשרוצה את הבנים יש המצוה של שילוח הקן, ועי' מש"כ מהזוה"ק שחולק על תלמודא דידן, עיי"ש.

ועוד נראה דהנה לפי דברי החת"ס, שאין מצוה אלא א"כ רוצה הבנים, א"כ לפי"ז י"ל שאם אינו רוצה הבנים, לכאוף אין שום איסור לקחת את האם, דכל המצוה של שלח תשלח את האם אינו אלא אם רוצה את הבנים, וכאן אינו רוצה, ודו"ק.

והנה עי' בזוה"ק פרי' בלק (ר"ד:), בעובדא דר' אלעזר שהלך לבקר את חמיו ר' יוסי, ואתי יונה וכו' ונודע לר' אלעזר שר' יוסי חמיו היה חולה וניצול, ובמקומו מת ר' יוסי דפקיעין ור' אלעזר הלך לשם כדי לקיים חסד עם המת, וכשהגיעו לשם ראו שלר' יוסי היה בן קטן שלא נתן לאף אחד ליקרב למיטת אביו רק הוא וכו', והיה בוכה וכו' ופתח הינוקא ואמר רבש"ע כתיב בתורה **כי יקרא קן צפור לפניך וגו' שלח תשלח את האם וגו'**, והילד היה בוכה ואמר רבש"ע קיים מה שכתבת בתורתך, שאביו ואמו היה להם שני ילדים הוא ואחותו, א"כ היה צריך לקיים התורה לקחת אותי ואת אחותי, ולא את אבי, דכתי' **הבנים תקח לך**, אה"נ דכתי' אם ולא אב, הרי אמי מתה ואבי שהיה חופה עלינו ג"כ מת, איה דין תורה,

איתא בגמרא (ברכות ל"ג:), ההוא דנחית קמיה דרבה, ואמר אתה חסת על קן צפור אתה חוס ורחם עלינו, אמר רבה כמה ידע האי צורבא מרבנן לרצויי למריה, אמר ליה אביי והא משתקין אותו תנן, (אם כן אין זה ריצוי), ורבה נמי לחדודי לאביי הוא דבעי, (פירש רש"י ששייב לו מה שהשיב), ע"כ.

ולכאורה הך עובדא צריך ביאור דאם הדין הוא שמשתקין אותו, אמאי לא השתיק אותו רבה מיד, ולא מיבעי שלא היה לו לשבחו, אלא היה צריך להשתיקו, ועיין מהרש"א, וזה לשונו, הא דלא היה משתק אותו בתפילתו, לא רבה ולא אביי, (ולכאורה שייך כאן אין חכמה וכו', במקום שיש חילול השם אין חולקים כבוד לרב), יש לומר דלאחר תפילתו קאמר דמשתיקין אותו שלא יעשה כן פעם אחרת, עיין שם, ומבואר דהך דין של משתקין אותו אינו בשעת התפילה, אלא אחר כך.

אכן עיין בצ"ח במשנה, שפירש מה דלא קתני במתניתין על קן ציפור וכו' כן רחם עלינו, מפני שאין מניחים אותו לסיים דבריו, ומשתקין אותו תיכף בתחילת דבריו, ע"כ. ומבואר שסבירא ליה שמשתיקין אותו מיד בתוך התפילה.

ולכאורה לפי דבריו קשה אמאי רבה ואביי לא השתיקו אותו צורבא מדרבנן, (אכן עיין מה שהביא הצ"ח לפרש הגמרא דבאמת השתיקו אותו, אכן לא משמע כן בגמרא, וגם בצ"ח שם פירש באופן אחר, עיין שם), וצריך ביאור.

ה

הנה דעת הרמב"ם במורה נבוכים, (ח"ג פרק מ"ח), הובא בפירוש הרמב"ן כאן בפרשת שילוח הקן, שיש טעם בכל המצוות, והקב"ה מרחם עליהם מכיון שלבהמות יש דאגה לבניה וכו', אכן הרמב"ן שם חולק עליו וסבירא ליה דהטעם הוא מחמתינו כדי שאנו לא נתאכזר, שאין השגחה על בהמות ועופות, אלא רק בשבילנו, ולא משום רחמים על הבהמות, עיין שם.

והנה הרמב"ם פסק בפרק ט' מהל' תפילה הלכה ז' שמשתיקין אותו מפני שהמצות אינם אלא גזירות, וזה אע"ג שסבירא ליה שהקב"ה מרחם גם על הבהמות, ויוצא לפי זה דלפי דעת הרמב"ם שיש רחמים, רק אין זה טעם המצוה, שהמצוה אינו אלא גזירה וכמו שכתב בהלכות תפילה, מה שאין כן להרמב"ן אין כלל רחמנות על הבהמות והעופות, ומי שאומר כן אינו אלא טועה, ודו"ק.

והנה הנפקא מינה בזה יהיה, האם אפשר לומר שהקב"ה מרחם על קן ציפור, דלפי הרמב"ם אפשר לומר כן דאמת הוא, ורק בתוך התפילה אסור, ומשום שעושה המצוות רחמים, ואם מבקש שכן תרחם ותחוס עלינו משתיקין אותו, לא מפני שאמר שקר, דבוודאי שהוא חס, אלא שהמצוה אינו משום שהוא חס, ואסור לומר דבר זה בתפילה שחס על קן ציפור מפני ששמע שזה טעם המצוה, וזה חסרון בעצם התפילה.

אכן לפי הרמב"ן דאין כזה דבר של רחמנות כלפי בהמות ועופות, אם כן מי שאומר כן אינו אלא טועה, ואין כאן חסרון בעצם התפילה, שאין כאן איסור להתפלל באופן זה רק שהוא טועה, ומי שהוא טועה צריך להשתיקו.

והנפקא מינה בזה נראה, שהוא האם צריך להשתיקו מיד באמצע התפילה, או שאפשר להודיע לו אחר התפילה, שאם זה פסול בתפילה הרי יש חסרון בעצם

עיי"ש, ולכאוף לפי החת"ס אם אינו רוצה הבנים, אין שום מצוה וחויב של **שלח תשלח את האם**, וא"כ לא היה לילד שום טענה אלא בהכרח שהזוה"ק פליג אתלמודא דידן, והחת"ס מפרש לפי הגמ'.

יקטרג.

והנה עיין ירושלמי ריש פאה (פרק א' הלכה א', ד.), וכנגדן (של כיבוד אב ואם, וגמילות חסדים, והבאת שלום בין אדם לחבירו, ותלמוד תורה כנגד כולן), ארבעה דברים שנפרעים הם מן האדם בעולם הזה, והקרן קיימת לעולם הבא, ואלו הן, עבודה זרה, גילוי עריות, שפיכות דמים, ולשון הרע כנגד כולן, ע"כ, (ולכאורה עבודה זרה כנגד כיבוד אב ואם, (עיין קידושין ל"א.), וגילוי עריות כנגד גמילות חסדים, (בחנית חסד), ושפיכות דמים כנגד בין אדם לחבירו, וכנגד תלמוד תורה יש לשון הרע, שזה כל דיבור רע, ועי"ג³).

ולפי זה נראה שזה מה שכתוב כאן, מכיון **שכי תצא מחנה על איביך**, שזה זמן סכנה, והשטן מקטרג אז, והיינו מפני שרוצה שהאדם יקבל אז את עונשו (וכדאיתא בשבת נפל תורא חדד סכינא), **ונשמרת**, שתשמר במיוחד מעבירות שהשטן מקטרג עליהם, והם אלו שנפרעים ממנו בעולם הזה, והם הנך שלש עבירות חמורות, עבודה זרה, גילוי עריות, ושפיכות דמים, **ומכל דבר רע**, וכן תשמור מכל דיבור רע, שזה כנגד כל הנך שלושה.

אכן לכאורה בתרגום יונתן לא הזכיר דיבור רע, ורק הנך שלושה עבירות, אכן יש לומר דמה שכתב 'מכל פתגם דביש', היינו דיבור רע, (וכמו שפירש הבעל הטורים), והא דהזכיר תחילה דיבור רע, יש לומר שמפני שלשון הרע כנגד כולן, משום הכי הקדימו⁴.

ויד תהיה לך מחוץ למחנה, (כ"ג י"ג).

איתא בבכורות (מ"ד:), אמר ריש לקיש מאי דכתיב **לא יהיה בך עקר ועקרה ובבהמתך**, אימתי **לא יהיה בך עקר**, בזמן שבבהמתך, ופירש רש"י, שתשים עצמך כבהמה, שלא תהא צנוע בהטלת מים, ע"כ, ובתוספות שם, ד"ה אימתי וכו', תימה היאך יכולין להשים

(3) ועי' ברמב"ם פ"ז מהל' דעות הל' ג'.

(4) ובפרט לפי מה ש"א שתרגום יונתן זה בעצם תרגום ירושלמי, עי' ליקוטי נ"י פר' מטות.

התפילה וצריך להשתיקו מיד, שלא יתפלל שלא כהוגן, מה שאין כן אם אינו אלא טועה, אין חיוב להשתיקו בתפילתו, שאין כאן חסרון בעצם התפילה, רק צריך להודיע לו אחר התפילה שהוא טועה שלא יחזור לטעות.

ונראה שבזה יהיה תלוי המחלוקת בין המהרש"א להצל"ח, דלפי המהרש"א שאין משתקין אותו בתפילה, אלא אחר כך טעמא הוא כמו הרמב"ן, שאין כזה דבר של רחמנות כלפי הבהמות והעופות, ואם אמר כאשר חסת על קן ציפור אינו אלא טועה, ומשום הכי מראים לו לאחר התפילה שהוא טועה.

אכן לפי דעת הצל"ח יש לומר דסבירא ליה כהרמב"ם שבעצם יש רחמנות על העופות, רק אין להזכיר דבר זה בתפילה מפני שאין זה טעם המצוה, ואם בא לומר על קן ציפור יגיעו רחמיך משתקין אותו מיד שלא יאמר, אכן יש לומר שאם אמר בפועל אין כבר שום ענין להשתיקו מפני שכבר אמר, ועיקר ההשתקה הוא כדי שלא יאמר דבר זה בתפילתו, ודו"ק.

ולפי זה אתי שפיר מה שרבה ואב"י לא השתיקו לההוא צורבא מרבנן מפני דאיירי שכבר אמר, ואם כן אין שום ענין להשתיקו עכשיו, ודו"ק.

ובפרט יש לומר כאן שהיה שליח ציבור, וכדקאמר נחית לקמיה, שלשון זה מצינו אצל ש"ץ, שיורד לפני התיבה, ובשליח ציבור יש לומר אם אמר טעות אינו פוסל תפילתו, שהציבור יכול לומר לו לתיקוני שדרתיך ולא לעוותי, ודו"ק.

והנה עיין רש"י במשנה שפירש שאמר רחום וחנון אתה ועל קן ציפור וכו', ואם כן מוכרח שסבירא ליה כדעת הרמב"ן שהרי תנן שמשתיקין אותו אף על גב שכבר אמר, אם כן מה שמשתיקין אותו אין זה דין בתפילה אלא שלא יטעה, ודו"ק.

והשתא מבואר מה שכתב רש"י סמיכת הפרשיות, דכיון שסבירא ליה כהרמב"ן שענין שילוח הקן הוא בשבילנו שאנחנו לא נתאכזר, אם כן שפיר יש לומר שאם עשה מצות שילוח הקן ואינו מתאכזר יזכה.

עצמן כבהמה בהטלת מים, (דמשמע מיד), שהיו צריכין לצאת חוץ מן המחנה, ולהרחיק ג' פרסאות דאין נפנין לא בצדיהם ולא לפניהם אלא לאחריהם, והיינו אפילו בקטנים, דבפרק מי שמתו מוקמי ויתד תהיה לך מחוץ למחנה ויצאת, בקטנים, ע"כ, (ולכאורה מה שכתב תוספות ויתד, נראה שזה טעות סופר וצריך לומר ויד), וע"י.

והנה אין לומר דקרא לא איירי כשהיו במדבר אלא אחר כך, וכדכתיב בפרשה כי תצא מחנה על איביך, ומפני שכשהיו במדבר היה המן נבלע באברים גם קטנים וגם גדולים ולא היו צריכים בכלל לצאת, זה אינו דעיין פירוש רש"י אהא דכתיב מחוץ למחנה חוץ לענן, הרי שפסוק זה מדבר כשהיו במדבר, ולכאורה כן מוכח נמי ביומא (ע"ה): דאיתא שם דהא דכתיב ויתד תהיה לך על אזניך שפסוק זה מתקיים לאחר שסרחו, אמר הקב"ה, אני אמרתי יהיו כמלאכי השרת, עכשיו אני מטריח אותם שלש פרסאות, ופירש רש"י לאחר שסרחו, שנתלוננו על כך שאמרו בלחם הקלוקל, ע"כ, ואם כן מאז תו לא נבלע באברים, ולכאורה הוא הדין קטנים, והיו צריכים לצאת שלש פרסאות.

אכן מה שכתב התוספות שצריך להרחיק שלש פרסאות והיינו אפילו בקטנים, נראה דלפירוש רש"י במסכתא ברכות זה אינו, דעיין ברכות (כ"ה), אמר ר' המנונא לא אסרה תורה אלא כנגד העמוד בלבד, (פירש רש"י במי רגלים לקרות, אלא כנגד עמוד הקילוח בלבד), וכדר' יונתן, דר' יונתן רמי, כתיב ויד תהיה לך מחוץ למחנה ויצאת שמה חוץ, וכתיב ויתד תהיה לך וגו' וכסית את צאתך, הא כיצד, כאן בגדולים, כאן בקטנים, והוכיחה הגמרא, אלמא קטנים לא אסרה תורה אלא כנגד עמוד בלבד, הא נפול לארעא שרי, (ועל הקרקע רבנן הוא דגזרו בהו), עיין שם.

והנה עיין רש"י שם דהסתירה הוא, דפסוק ראשון כתיב ויד תהיה לך מחוץ למחנה, ולא הצריך כיסוי, ואחר כך כתיב וכסית, שצריך כיסוי, ועל זה מתרץ הגמרא דרך בגדולים צריך כיסוי, ולא בקטנים, עיין שם, ויוצא שקרא דכתיב ויד תהיה לך, שיהא לך מקום בחוץ, דקאי על שניהם, לא איירי אלא לגבי עצם מעשה עשיית הצרכים, וזה אסור בין גדולים ובין קטנים, אבל הפסוק השני שאיירי בדין כיסוי אינו מדבר אלא לגבי גדולים בלבד, ואין שום דין כסוי בקטנים.

והנה יש לומר דהך דין שאין נפנין אלא לאחריהם (עיין יומא ע"ה): ולא במקום שהם עתידים ללכת שם, זה אינו אלא על דבר שצריך כיסוי, שאסור ללכת על מקום שנעשה בית הכסא, (עיין ברכות כ"ג), דמקום מטונף הוא, מה שאין כן בקטנים שאין בו דין כיסוי, לא שייך איסור על המקום, ואם כן אין כאן איסור רק בשעת העשייה, שזה אסור להיות בתוך המחנה, ולפי זה שפיר יכול לצאת בכל הצדדים ואף לפנים, שאינו עושה מקום מטונף, ואם כן אין צורך לצאת חוץ לשלש פרסאות שאפילו עומד באמצע המחנה (שזה במשכן), אין לו לצאת יותר מפרסה ומחצה, אכן מכל מקום מכיון שצריך לצאת אינו שם עצמו כבהמה, ועיין, ודו"ק.